

A' Görögöknek haragját hogy általom
Engesztelnétek? Hol vagyok? Melly hatalom —
Jertek! bár jertek! — léssen az — áljon elől! —
Melly ki ragadjon e menedék helyl mellől? — —

(a' sirra fordulván)

115. Nem! nem! Szerelmem! Kinek ez az egyetlen
Egy hamvad maradt róllad rám a' kegyetlen
Gyilkosok miatt, mellyet most hiv mejjemhez
Ölelek; nem fér, nem férhet szívemhez,
Valaha hozzád hogy hitetlen lehessen!
120. E' nagy, ez az egy, gondolat, hogy mehessen
Utánad Lelkem, tölti bé a Szívemet
Most is, 's el nem vonsz ettől senki engemet.
Az óltár meg találtatott
Mellyen véres áldozatot
125. Kedves árnyék néked tészek
Oh Isteni gyönyörűség!
Repülök rád, hiv a hűség;
Imé mindjárt benned lészek!
Az óltár meg találtatott,
130. Mellyen véres áldozatot
Kedves árnyék néked tészek!

(Handzsárját mejjébe üti, és a sirra lerogyik)

Vége...

Közli: CSÁSZÁR ELEMÉR.

JEGYZETEK PETROVAY MIKLÓS ÉNEKESKÖNYVÉHEZ.

Petrovay Miklós máramarosmegyei táblai bírónak 1670—72-ben összeírt s a kolozsvári ref. kollégium könyvtárában őrzött kéziratos *Emlékkönyvének* tartalmát 1—34 pontban behatóan ismertette Ferenczi Zoltán az IK. XXVI. (1916.) évfolyamának 201—219. lapjain. Ismeretében sok darabnál utal a rájuk vonatkozó irodalomra, sőt az eddig ismert változatokra is. Legyen szabad ez Énekeskönyv négy darabjához, a Ferenczi Z. módszerét követve, nekem is utaló, tájékoztató jegyzeteket csatolni.

1. A 4. számú darab (*De inundatione fidei Papistae ad notam* címmel) első és utolsó versszakát egybevetések céljából közli Ferenczi Z. Az első versszak (kezdő sora: Illik emlékeznünk az hűtnek dolgarul) versmértéke (1—2. sora 12—12, a 3—4. sora 13—13 szótagos!) elüt az utolsó versszakétól, amelynek sorai 10—10 szótagúak. Az utolsó versszak nem egyéb, mint Palatitz György *Wram benned még az en remenfegem* kezdetű, 17 versszakból álló, »Az Abigael énekének melodia«-jára 1570-ben írott s először a debreczeni 1579-iki (Szegedy Gergely-féle) *Énekeskönyvben*, majd Bornemisza Péter 1582-iki *Énekeskönyvében*, továbbá a bártfai 1593-ikiben (310—12. lap), a lócsei 1642-ikiben (383. lap) megjelent ének utolsó versszaka. Mivel e

Petrovaytól lejegyzett ének-szöveg első és utolsó versszaka, mint jeleztük, eltérő méretű sorokból áll, s az első versszak *szövege* is egészen elütő a Palatitzétól: kétségtelen, hogy ez az általa lejegyzett ének nála *két* énekből van összeszerkesztve.

Az utolsó versszakban szereplő *czonka toronnak erős tömlőczeről* megemlékezik Takáts Sándor Rajzok a török világból cz. műve I. kötetének 222. 250—251. és 257—258. lapjain. Adatai szerint a *Csonka-torony* a hódoltság korában helynév volt, még pedig mint Budának egy városrésze. Magyar földön, írja Takáts, a törökök legelső tömlőcze a budai *Csonka-torony* volt.

2. A 14. sz. alatti 43 versszakból álló, 1633-ból való darab (A' VADÁSZÁSNAK Dicséretirül Ének ighen szép) szerzője Szentmártoni Bodó János. E verszetének eddig ismert legrégebb kiadása 1683-ban jelent meg Lőcsén, szerzőnknek egy másik »Historia az Maria Magdolnanak . . . meg-téréséről« cz. 1632-ben írott verszetével együtt. (Szabó Károly RMK. I. 1311. sz. a. szintén közli az utolsó, 43-ik versszakot. Későbbi kiadásai: Lőcse, 1723; Pozsony, 1736; v. ö. Petrik, III. 525.) Megjelent ezeken kívül többször szerzőnknek egy harmadik, *Nyul éneke* cz. művével együtt. (H. n. 1714; 1735; 1762. Lásd Petrik, III. 525. lap.) Mivel az eddig ismert legrégebb kiadás 1683-ból való, ez 1633-ban írott éneknek, a Petrovay-Énekeskönyv bizonyossága szerint, 1683 előtti, illetőleg 1670—72. előtti kiadása is volt. Petrovay, mint darabjainak nagyobb részét, ezt is nyomtatott példányból másolhatta le gyűjteményébe.

3. A 15. számú, 115 versszakból álló éneknek (HISTORIA AZ MARIA MAGDOLNANAK SOK BŰNEIBŐL . . . megh. téréséről . . .) ugyanaz az író a szerzője, mint »A VADÁSZÁSNAK Dicséretirül« szólónak, t. i. Szentmártoni Bodó János. A Petrovaynál levő s Ferenczitől egész terjedelmében közölt szövegből hiányzik az utolsó (116-ik) versszak, a melyből kitűnik, hogy szerzőnk e versét 1632-ben írta. Ez éneknek sok kiadása volt. Eddig a következőkről van tudomásunk: Lőcse, 1683; Kolozsvár, 1703; Lőcse, 1723; Pozsony, 1736; H. n. 1792. (Ez a sárospataki könyvtárban van MM. 33/3. sz. a.); Vác, 1793; H. n. 1810; Szarvas, 1855; Gyula, 1858; Nagyvárad, 1861. (RMK. I. 1311. 1671. Petrik III. 525. Szinnyei, *M. írók*. XIII. 764.). Ennek az éneknek első részét rövidítve és elrontva az énekes koldusok is énekelik. (Lásd Ethnographia. 1908 : 350. és 1915. 138. lap.) A Petrovay M. Énekeskönyve igazolja, hogy ez az 1632-ben írt ének már 1670—1672 előtt is megjelent nyomtatásban.

4. A 27. számú darabot (*Czigányról szerzetet Historya*) épen Petrovay emez *Énekeskönyvéből* egész terjedelmében kiadta Szilády Áron az IK. 1906-iki évfolyamának 496—497. lapjain. Megvan csonkán a *Vásárhelyi Daloskönyvben* is CXXV. sz. a. Kezdő sorait v. ö. Thaly: Vit. Én. II. 7. lap. E Thaly-közölté ének változata megvan a sárospataki főiskolai könyvtári kéziratár *Dávidné 'Soltári* cz. 1790—91-ből való dalgyűjteményében is 131. sz. a.

TOMPA MIHÁLY ELSŐ MEGJELENT VERSEI.

Kéki Lajos a *Tompa Mihály művei* I. Költemények 1840—1847. (1914) cz. a. kiadott legújabb kiadásban (Kisf.-T. Nemz. Könyvtára. LVIII. I. 37. l-ján) a költemények élére a *Postadalt* teszi, de valóságban a második helyen adott *Népdalok* I—III. előbb jelentek meg. Ugyanis a *Postadal*, mint a jegyzetekben helyesen mondja, megjelent a *Társalkodó* 1840. 26. sz.-ában márcz. 28-án, a *Népdalok* pedig megjelentek T. M. jegygyel a *Koszoru* XIX. 1840. 30—32. l.-ján. Már most a *Koszoru, szépliteraturai ajándék a Tudományos Gyűjteményhez* évenként 12 íven jelent meg a *Tud. Gyűjt.* 12 füzetéhez mellékletként s havonként 1—1 íven. Ezt épen 1840-ben így jelzi pl. az októberi füzetben: »(Koszorú az 1840-dik esztendei X. Kötethez egy ív.)« Minthogy pedig a szóban forgó költemények a 2-ik íven vannak, tehát ez az ív a február havi füzet mellett küldetett szét, s így valósággal ezek a *Népdalok* teendők Tompa időrendben kiadott költeményei élére. Az pedig, hogy Tompa először a *Koszoruban* népdalokkal lépett fel, annál természetesebb, mert ez a folyóirat ebben az időben s már korábban is e műfajt különösen művelte.

FERENCZI ZOLTÁN.

MEGJEGYZÉS.

Az IK. mult füzetében (94. l.) 4. szám alatt közölt Teleki-vers első kiadása a Felső Magyar Országi Minerva 1829. évfolyamának 777. lapján olvasható.

GULYÁS JÓZSEF.